

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1991/50
Karar Sayısı: 1991/52
Karar Günü: 24.12.1991
R.G. Tarih-Sayı :02.02.1992-21130

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Sorgun Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 28.8.1991 günlü, 3761 sayılı "1005 Sayılı İstiklâl Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 1. maddesinin son fıkrasının Anayasa'nın 10., 11., 48., 49., 55., 61. ve 70. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY:

3761 sayılı Yasa'nın 7.9.1991 günlü, 20984 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesi üzerine Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açtığı davada; 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılıp 1.11.1974 yılında terhis edildikten sonra Sorgun Belediyesi'nde kadrolu olarak çalışan müvekkiline bağlanacak şeref aylığının tesbiti ve tahsilini isteyen davacı vekilinin ileri sürdüğü Anayasa'ya aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varan yerel mahkeme, sözü edilen Yasa'nın 1. maddesinin son fıkrasının iptali istemiyle 6.12.1991 gününde Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A. İptali İstenilen Yasa Kuralı:

28.8.1991 günlü, 3761 sayılı Yasa'nın iptali istenilen son fıkrayı da içeren 1. maddesi şöyledir:

"Madde 1.- 1005 Sayılı Kanunun, 9.11.1983 Tarih ve 2943 Sayı ve ve 26.9.1990 Tarih ve 3660 Sayılı Kanunlarla değişik 1 inci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki yeni fıkra eklenmiştir.

Milli Mücadeleye iştirak eden ve bu sebeple kendilerine İstiklâl Madalyası verilmiş bulunan Türk vatandaşları ile 1950 yılında Türk Tugayının Kore'ye ayak bastığı Ekim ayında başlamak ve 1953 yılı Pan-Munjon Ateşkes Anlaşmasına kadar Kore'de fiilen savaşa katılmış olan Türk Vatandaşlarına ve 1974 yılında Temmuz 1 inci ve Ağustos 2 nci Barış Harekâtına Kıbrıs'ta fiilen görev alarak katılmış olan Türk Vatandaşlarına, hayatta buldukları sürece, vatani hizmet tertibinden 1500 gösterge rakamının her yıl Bütçe Kanunu ile tespit edilen memur maaş katsayısı ile çarpılmasından bulunacak miktarda aylık bağlanır.

Bu aylık, Kore savaşına ve Kıbrıs Barış Harekâtına katılanlardan kamu veya özel sektörde çalışanlar ile çeşitli sosyal güvenlik kurumlarından aylık alanlara ödenmez. Ancak, aldıkları aylık bu Kanuna göre bağlanacak aylıktan az ise aradaki fark ödenir."

B. Dayanılan Anayasa Kuralları:

Esas Sayısı: 1991/50
Karar Sayısı: 1991/52

1- "Madde 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

2- "Madde 11.- Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."

3- "Madde 48.- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."

4. "Madde 49.- Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır.

Devlet, işçi-işveren ilişkilerinde çalışma barışının sağlanmasını kolaylaştırıcı ve koruyucu tedbirler alır."

5- "Madde 55.- Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

Asgari ücretin tesbitinde ülkenin ekonomik ve sosyal durumu gözönünde bulundurulur."

6- "Madde 61.- Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve, yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur."

7- "Madde 70.- Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez."

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında; itiraz yoluna başvuran mahkemenin iptalini istediği kural yönünden bakmakta olduğu bir davanın bulunup bulunmadığı sorunu öncelik taşıdığından, ilk inceleme raporu, itiraz başvurusu, ilgili dava dosyasının onanlı belge örnekleri, iptali istenen Yasa ve dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve öbür yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. maddesi gereğince, bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir yasa ya da kanun hükmünde kararname hükümlerim Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir.

Anayasa Mahkemesi, itiraz yoluyla gelen bir işte Anayasa'ya uygunluk denetimi yapmak için, ele aldığı konuyu inceleme görevinde olup olmadığını saptarken, iptal istemiyle başvuran mahkemenin, kuralın uygulanacağı davaya bakıp bakmayacağını, daha açık bir anlatımla, mahkemenin o konuda görevli olup olmadığını belirlemek zorundadır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin elindeki davanın konusu özetle, Sorgun Belediyesi'nde kadrolu olarak çalışan davacının, 1974 yılında Kıbrıs Barış Harekâtı'na katıldığını ileri sürerek 1005 sayılı Yasa'yı değiştiren 3761 sayılı Yasa'dan yararlanarak kendisine şeref aylığı bağlanacağını tespiti ve aylığın tahsili istemiyle açtığı davadır.

1005 sayılı İstiklâl Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkındaki Kanun'da değişiklik yapan 3761 sayılı Yasa'nın 1. maddesi, Kıbrıs Barış Harekâtı'nda fiilen görev almış Türk vatandaşlarına da şeref aylığı bağlanmasını öngörmüş, son fıkrasında ise, Harekâta katılanlardan kamu veya özel sektörde çalışanlar ile çeşitli sosyal güvenlik kurumlarından aylık alanlara bu aylığın ödenmeyeceği,, ancak aldıkları aylığın bu Yasa'ya göre bağlanacak aylıktan az ise aradaki farkın ödeneceğini hükme bağlamıştır.

Yasa kurallarının incelenmesinden açıkça görülmektedir ki, ilgililere şeref aylığı bağlanıp bağlanmaması kamu hukuku kurallarının uygulanması niteliğinde olup, bu Yasa'nın uygulanması bir idari işlemi gerektirmektedir, idari işlemler konusundaki uyuşmazlıklar ise, yasada aksine hüküm olmadıkça idari yargı yerlerinde çözülür, işlemin belirgin niteliği bakımından bu davaya bakmak adli yargı yerlerinin değil, idari yargı yerlerinin görev alanına girmektedir. Anayasa'nın 152. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddelerinde geçen "Bir davaya bakmakta olan mahkeme" her durumda o davaya bakmaya, uyuşmazlık konusu sorunu çözmeye, suç sayılan eylemi işleyen yargılamaya görevli mahkeme olarak anlaşılmalıdır. Bu yetkiyi taşımayan, bu görev kendisine verilmeyen mahkeme, davaya bakacak mahkeme olarak nitelendirilemez. Mahkemelerin görevleri, Anayasa'nın 142. maddesi gereğince ancak yasayla düzenlendiğinden, görev sorunu kamu düzeniyle ilgilidir. Böyle olunca, Anayasa Mahkemesi, uygunluk denetimi için kendisine itiraz yoluyla getirilen bir işte, itiraz eden mahkemenin yasa kurallarına uygun biçimde o davaya bakmakla görevli olup olmadığını saptamak zorundadır. Anayasa'nın 152. maddesi yönünden mahkemenin elindeki işin "dava" sayılabilmesi için yönteminde açılmış, mahkemenin görevine giren bir dava olması gerekir ve bu durum Anayasa'ya uygunluk

Esas Sayısı: 1991/50
Karar Sayısı: 1991/52

denetimi için öngörülen koşullardan biridir. Bu koşulun gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda doğrudan inceleme yaparak karar vermek yetkisi de ancak Anayasa Mahkemesi'nindir. Anayasa Mahkemesi, salt kendine özgü Anayasa'ya uygunluk denetimi yapabilmek için itiraz yoluna başvuran yerel mahkemenin görevini saptamak ve ondan sonra kendi görevini yerine getirmek zorundadır.

Bu durumda, itiraz yoluna Sorgun Asliye Hukuk Mahkemesi 1005 sayılı Yasa'dan doğan uyuşmazlığı görüp çözümlenmeye görevli mahkeme olmadığından 1005 sayılı Yasa'yı değiştiren 3761 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin son fıkrasının iptali istemiyle itiraz başvurusunda bulunma yetkisi yoktur, itirazın yetkisizlik nedeniyle reddi gerekir.

V- SONUÇ:

Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrası ile 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddeleri karşısında uygun bulunmayan itirazın, başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

24.12.1991 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Servet TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Mustafa ŞAHİN	İhsan PEKEL	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER	Erol CANSEL	Yavuz NAZAROĞLU
Üye		Üye
Haşim KILIÇ		Yalçın ACARGÜN